

**М. ЦВЕТАНОВА, Е. СЕРГЕЕВА,
М. СТЕФАНОВА**

**ТРЕНИРОВЪЧНИ УПРАЖНЕНИЯ
И ЗАДАЧИ ЗА ПРОВЕРКА
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
ЗА 4. КЛАС**

Велико Търново

- © Маргарита Тодорова Цветанова, автор, 2019
- © Елисавета Сергеева Трифонова, автор, 2019
- © Маргарита Стефанова Йорданова, автор, 2019
- © Диляна Крусева, графичен дизайн, 2019
- © Издателство „Слово“, илюстрации, 2019
- © Петър Крусев, художествено оформление на корицата, 2019
- © Издателство „Слово“, 2019

ISBN 978-619-212-065-8

ПРЕДГОВОР

Учебното помагало „Тренировъчни упражнения и задачи за проверка по български език за 4. клас“ е свързано с изучаване на темите от новата учебна програма по БЕЛ за 4. клас, одобрена със Заповед № РД09-5778/ 22.11.2017 г. на министъра на образованието и науката.

Задачите и текстовете са съобразени с възрастовите особености на четвъртокласниците и осигуряват необходимата приемственост с изученото учебно съдържание в първи, втори и трети клас.

Разработени са две проверки за измерване постиженията на учениците: едната проверява нивото на подготовка на входа за 4. клас; втората се провежда в края на учебната година и цели снемане на изходното ниво на езиковите компетентности, съгласно регламента на учебната програма.

По всяка тема са предвидени редове за писане.

Включените дейности и упражненията подпомагат подготовката на учениците за устно и писмено общуване на книжовен български език.

Помагалото „Тренировъчни упражнения и задачи за проверка по български език за 4. клас“ може да се използва по време на учебните часове от задължителната подготовка, в избираемите учебни часове, за затвърдяване на знанията и уменията в часовете от целодневната организация, при самоподготовката на ученика вкъщи и за работа във ваканционните занимални.

Предназначено е за ученици, учители и студенти от специалност „Начална училищна педагогика“.

Пожелаваме приятна и ползотворна работа!

Авторите

ЗВУКОВЕ И БУКВИ. ТЕСНИ И ШИРОКИ ГЛАСНИ – НАЧАЛЕН ПРЕГОВОР

Широки	ГЛАСНИ ЗВУКОВЕ:	Тесни
А О Е		Ъ У И

1. Групирай думите според гласните звукове в състава им: *бебе, руди, първи, залез, коте, изпит, гараж, сливи*

Съдържат само широки гласни	Съдържат само тесни гласни
<i>бебе</i>	<i>руди</i>

2. Подчертай тесните гласни в думите:

ПЪРВА ГРУПА

монитор
състезание
кълбо

ВТОРА ГРУПА

връзка
палачинка
гимнастичка

3. Кои са широките и кои са тесните гласни в думите?

Думи	Широки гласни	Тесни гласни
<i>минерал</i>	<i>е, а</i>	<i>и</i>
растение		
кукувица		
кълвачи		

4. Препиши думите и постави ударението на всяка от тях. Кои от гласните се чуват ясно и при кои може да се допусне грешка? Напиши думи за проверка.
гора, дървар, деца, момиче, звънец

Образец: горà – гòрски

Гласните звукове под ударение се изговарят ясно и няма съмнение в правописа на буквите им.

Гласните звукове не се чуват ясно, когато не са под ударение, и може да се допусне грешка при писане.

Проверка се прави със *сродни думи* или в *правописен речник*.

5. Допълни пропуснатата буква. Направи проверка с подходяща дума.

А или Ъ → д ска вр бец в же

О или У → бичаме чила ч десна

Е или И → п тел ед ница р ка

6. Провери правописа на думите в правописен речник. Напиши правилната буква. Състави и запиши с някои от думите изречения.

к рнавал муск ли г ляма б ркан
к к мявка

7. Редактирай текста, който е по Емилиян Станев. Грешките са 5 (пет).

Планината се обливаше в студена синина. На запад, през заснижените гори, догаряше лилавият залез. Гаснеща роменина багреше върховете, а долу в низините мъглите се сбираха като стада. Бледният образ на месечината бързо пожалтяваше. Редки звезди зблещукаха на дълбокото сиво-синкаво небе.

Буквите на гласните звукове в представките пишем, както сме ги запомнили.

8. Текстове за диктовка или препис

А. При залез слънце откъм един хълм дочули странна музика. Тя звучала така приятно и примамливо, че златарят и шивачът решили да проверят откъде идва. Пред очите им се разкрила необикновена гледка. Под лунната светлина десетки малки човечета пеели и танцували. В средата на кръга, до купчина въглища, стоял най-възрастният от тях.

По Братя Грим

Б. Братът на Матилда беше съвсем обикновено момче, докато сестрата можеше непрекъснато да те учудва. Когато беше на една годинка и половина, тя говореше свободно и знаеше толкова думи, колкото и възрастните. Родителите ѝ я наричаха тракащо кречетало. Строго ѝ нареждаха, че малките момиченца трябва да стоят тихо и мирно и да не се чува гласът им. Из „Матилда“, Роалд Дал

САМОПРОВЕРКА

1. Какви гласни съдържа думата учебник?

- а) три широки гласни
- б) две широки и една тясна гласна
- в) три тесни гласни
- г) две тесни и една широка гласна

2. В коя дума откриваш грешка?

- а) новина
- б) зърно
- в) гльва
- г) храна

ЗВУКОВЕ И БУКВИ. ЗВУЧНИ И БЕЗЗВУЧНИ СЪГЛАСНИ – НАЧАЛЕН ПРЕГОВОР

СЪГЛАСНИ ЗВУКОВЕ:

Звучни съгласни: **б, в, г, д, ж, з, дж, дз; р, л, м, н, й**

Беззвучни съгласни: **п, ф, к, т, ш, с, ч, ц; х**

1. Препиши от изреченията по две думи, както е показано в таблицата.
Тошко се огледа. Видя татко си Сашо. Тръгна към него.

Думи, в които съгласните са само звучни	Думи, в които съгласните са само беззвучни	Думи, в които има звучни и беззвучни съгласни

Правописа на звучните съгласни в края на думата проверяваме чрез:

- други форми (род, число): млад – млада, млади;
- сродни думи: млад – младеж, младост;
- правописен речник.

Когато звучна съгласна **б, в, г, д, ж, з** се намира в средата на думата пред беззвучна, проверяваме правописа ѝ:

- чрез сродна дума, например почивка – почива, почивен;
- в правописен речник.

2. Попълни таблицата:

Думи за допълване	Думи за проверка
з или с зале ☐	залеза, залезе
ж или ш гара ☐	
д или т гра ☐	
б или п кора ☐	
в или ф ло ☐	
г или к ви ☐	

3. Подчертай звучните съгласни в средата на думите, при които има разлика между изговор и правопис. Докажи правописа с проверка.

Първа група

книжка _____
 сладки _____
 врабче _____
 Здравко _____
 мравка _____

Втора група

лъвче _____
 обувка _____
 лодка _____
 Славка _____
 рогче _____

4. Открой и поправи грешките при букви на съгласните звукове. Препиши вярно думите.

Дърварската пътека е блиско до хълмист бряг. Наблизо се виждат: пласт жълтеникави камъни, плас глина, ред чупливи плочки, а върху тях – слой едрозърнес сипей. Върху сипея се е задържала шепа пръс и там расте трънак и коренища.

По Димо Димовски

! Правописа на думи с група съгласни проверяваме, като:

- използваме думи, в които след съмнителния съгласен има гласен;
- направим справка в правописния речник.

Примери: вест – вести; честни – честен

5. Провери правописа на думите в правописен речник. Задраскай неправилната буква. Състави и запиши с някои от думите изречения.

з/с борник з/с града з/с богуване в/ф прягам в/ф лаг в/ф лак

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	3
НАЧАЛЕН ПРЕГОВОР	
1. Звукове и букви. Тесни и широки гласни	4
2. Звукове и букви. Звучни и беззвучни съгласни	7
3. Думите в речта. Строеж на думата	10
4. Части на речта	13
5. Видове изречения по цел на изказване	16
Входно ниво – Самостоятелна работа № 1	19
ЗВУКОВ И БУКВЕН СЪСТАВ НА ДУМИТЕ	
6. Твърди и меки съгласни	21
7. Изговор и правопис на думи с -ър-, -ръ-, -ъл-, -лъ- и на думи със струпани съгласни (-стн-, -здн-, -ств-)	24
8. Изговор и правопис на кратките думи без ударение	28
9. Изговор и правопис на гласни и съгласни – обобщение	31
ДУМИТЕ В РЕЧТА	
10. Сложни думи. Образуване на сложни думи	34
11. Употреба и правопис на сложни думи	37
12. Значение и употреба на думите. Синоними	40
13. Антоними	43
ИЗРЕЧЕНИЯТА В РЕЧТА	
14. Главни части на изречението. Подлог	46
15. Главни части на изречението. Сказуемо	49
16. Видове изречения по състав. Просто и сложно изречение	52
17. Запетаи в простото изречение	55
18. Запетаи в сложното изречение	58
ЧАСТИ НА РЕЧТА	
19. Съществителни имена	61
20. Членуване на съществителните имена	64
21. Членуване на съществителните имена от м. р, ед. число	67
22. Прилагателни имена. Образуване и правопис	70
23. Членуване на прилагателните имена	73
24. Употреба на прилагателните имена	76
25. Числителни имена. Видове числителни имена – бройни и редни	79

26. Род и число на числителните имена	82
27. Членуване на числителните имена	85
28. Употреба и правопис на числителните имена	88
29. Глаголи. Употреба и правопис	91
30. Сегашно време на глаголите	94
31. Бъдеще време на глаголите	97
32. Минало време на глаголите	100
33. Употреба на глаголните времена	103
34. Части на речта. Обобщение	106

ГОДИШЕН ПРЕГОВОР

35. Зная и мога	109
Звуков и буквен състав на думата	109
Думите в речта	110
Части на речта	112
Изречения – видове. Главни части на изречението	115

Исходно ниво – Самостоятелна работа № 2	118
Приложение към самостоятелна работа № 1	121
Приложение към самостоятелна работа № 2	122
Отговори на задачите за самопроверка	123